

Η ανάγκη δικτύωσης των Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών

Τσαλαπατάνη Ειρήνης (βιβλιοθηκονόμου της Βιβλιοθήκης του Γ.Ν. Ασκληπείου Βούλας)

Δεληκούρα Ειρήνης (βιβλιοθηκονόμου της Βιβλιοθήκης του Γ.Ν. Ιπποκρατείου Αθηνών)

Πυλαρινού Ματούλας (βιβλιοθηκονόμου της Βιβλιοθήκης του Γ.Ν. Αθηνών «Αλεξάνδρα»)

Οι Βιβλιοθήκες Επιστημών Υγείας στην Ελλάδα σε καταγραφή του 2021 της Επιτροπής Ιατρικών Βιβλιοθηκών της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ) αριθμούν συνολικά τις 40. Οι 25 είναι νοσοκομειακές και υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας εκτός από δύο, τη Βιβλιοθήκη του 251 Νοσοκομείου Αεροπορίας και τη Βιβλιοθήκη του Αιγινήτειου Νοσοκομείου που υπάγονται στο Υπουργείο Άμυνας και στο Υπουργείο Παιδείας αντίστοιχα. Οι υπόλοιπες 15 είναι ακαδημαϊκές ή ερευνητικές και υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας.

Γιατί υπάρχουν Βιβλιοθήκες στα Νοσοκομεία;

Κάθε ίδρυμα που παρέχει εκπαίδευση, οφείλει να διαθέτει Βιβλιοθήκη και τα Νοσοκομεία είναι χώροι πανεπιστημιακής, κλινικής, ερευνητικής εκπαίδευσης. Κύρια αποστολή των Βιβλιοθηκών στα Νοσοκομεία είναι πρώτα από όλα, η παροχή έγκυρης και έγκαιρης δηλ. **τεκμηριωμένης επιστημονικής πληροφόρησης**, κυρίως από διεθνείς πηγές. Οι πηγές αυτές δεν βρίσκονται «ελεύθερα» στο διαδίκτυο, όπως λανθασμένα πιστεύουν αρκετοί. Αντίθετα, είναι συνδρομητικές και ιδιαίτερα ακριβές. Τι περιλαμβάνουν αυτές οι πηγές; Βάσεις τεκμηριωμένης κλινικής πληροφορίας με συστάσεις θεραπευτικής αντιμετώπισης, κατευθυντήριες οδηγίες, πλήρες κείμενο άρθρων επιστημονικών περιοδικών, πρωτόκολλα, συστηματικές ανασκοπήσεις και μετα-αναλύσεις, εκπαιδευτικά βίντεο, καλές πρακτικές κ.ά. Η τεκμηριωμένη πληροφόρηση είναι αυτή που συχνά αναφέρεται ως «βιβλιογραφία», αλλά προκύπτει από τη διασταυρωμένη αναζήτηση πολλών πηγών και περιλαμβάνει και τα αποτελέσματα των μελετών (Πότε και Πού η θεραπεία «δουλεύει»).

Η τεκμηριωμένη επιστημονική πληροφόρηση είναι απαραίτητη για να συνταχθούν τα κλινικά, εκπαιδευτικά, ερευνητικά πρωτόκολλα. Η πρόσβαση των επιστημόνων σε τεκμηριωμένες επιστημονικές πληροφορίες οδηγεί στη μέγιστη

δυνατή λήψη ορθών αποφάσεων από την επιστημονική κοινότητα, οι οποίες έχουν ως επακόλουθο τη μείωση του χρόνου νοσηλείας και του αριθμού ιατρικών λαθών, καθώς και τη μείωση των άσκοπων ιατρικών εξετάσεων που συνεπάγονται τη μείωση των δαπανών για υπηρεσίες υγείας, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζονται υπηρεσίες υψηλού επιπέδου.

Ουσιαστικά, η βιβλιοθήκη με τις επιστημονικές πηγές που διαθέτει, είναι εκείνη που δίνει την επιλογή στον Επιστήμονα-Υγειονομικό να λειτουργήσει αυτόνομα βασιζόμενος στη διεθνή βιβλιογραφία και πρακτική κι όχι κατευθυνόμενος από εμπορικές ή φαρμακευτικές εταιρείες που θα του παρέχουν έτοιμα πρωτόκολλα. Επίσης, ειδικά σε συνθήκες Πανδημίας, όπου δεν υπάρχει χρόνος για τον Επιστήμονα, είναι η Βιβλιοθήκη εκείνη, που θα τον «προμηθεύσει» με πληροφοριακά όπλα, εξασφαλίζοντάς του ταυτόχρονα τον απαραίτητο χρόνο.

Αυτή λοιπόν, η τεκμηριωμένη επιστημονική πληροφόρηση προϋποθέτει κυρίως ηλεκτρονικές πηγές, γι' αυτό και πολύ σύντομα οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες ανέπτυξαν ηλεκτρονικές υπηρεσίες πληροφόρησης ψηφιοποιώντας μέρος του έντυπου υλικού τους και αναπτύσσοντας υπηρεσίες ηλεκτρονικής πληροφόρησης, με αποτέλεσμα να έχουν ήδη προχωρήσει άτυπα στον **ψηφιακό μετασχηματισμό** τους.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της εφαρμογής των αρχών της Ανοικτής Επιστήμης, οι οποίες αποτελούν πλέον επίσημη πολιτική γραμμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Νοσοκομειακές Βιβλιοθήκες είναι σε θέση να αναπτύξουν υπηρεσίες που θα ενισχύσουν την Ανοικτή πρόσβαση και ειδικότερα την **Πράσινη Ανοικτή Πρόσβαση** με τη δημιουργία **Αποθετηρίων** που θα συγκεντρώνουν και θα προβάλλουν παράλληλα, την επιστημονική, ερευνητική παραγωγή, την εκπαιδευτική πολιτική και την ιστορία των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το Ιδρυματικό Αποθετήριο «Ασκληπιός» του Γ.Ν. Ασκληπιείου (<http://repository-asklepieio.ekt.gr/asklepius/>)

Η ανάγκη για ένα Δίκτυο Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών

Όλα τα παραπάνω είτε ως γεγονότα είτε ως δυνατότητες μπορούν να υλοποιηθούν με τον καλύτερο τρόπο μέσα από ένα **Δίκτυο Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών**. Εδώ και χρόνια λειτουργεί ένα άτυπο δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των

νοσοκομειακών βιβλιοθηκών που προέκυψε από την έλλειψη πηγών και την υποχρηματοδότηση. Μ' αυτόν τον τρόπο η μια βιβλιοθήκη καλύπτει κατά ένα μέρος, τις ανάγκες της άλλης. Είναι φανερό ότι τώρα, περισσότερο από ποτέ, υπάρχει ανάγκη οριζόντιας δικτύωσης των Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών με τη θεσμοθέτηση από το Υπ. Υγείας μιας Επιτροπής-Συντονιστικού Φορέα με σκοπό τη δημιουργία Δικτύου. Το δίκτυο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μια συνιστώσα ενός ευρύτερου «**Δικτύου Βιβλιοθηκών**» της χώρας κατά το παράδειγμα της Δανίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία του Δικτύου των Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών θα μπορούσε να ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας και ειδικότερα στον 3ο άξονα "**Εκσυγχρονισμός και ψηφιοποίηση του συστήματος υγείας**". Έτσι θα δινόταν και η δυνατότητα διασύνδεσης του **Εθνικού Ηλεκτρονικού Φακέλου Υγείας** με τις ηλεκτρονικές πηγές επιστημονικής πληροφόρησης του Δικτύου των Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών, ώστε να οδηγούνται οι επιστήμονες σε ορθές κλινικές αποφάσεις, κατά το παράδειγμα της Ισπανίας, η οποία διαθέτει σε όλη τη χώρα τουλάχιστον μία Βάση Τεκμηριωμένης Κλινικής Πληροφορίας.

Επίσης, το Δίκτυο Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών θα προετοιμάσει το έδαφος για τη δημιουργία **Εθνικής Ιατρικής Βιβλιοθήκης**, κατά το παράδειγμα της National Library of Medicine (NLM) των ΗΠΑ ή να αναλάβει έναν αντίστοιχο ρόλο, κατά το ελληνικό παράδειγμα των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ), που θα προσφέρει:

- Υπηρεσίες **ισότιμης πρόσβασης** στην απαραίτητη γνώση για την κλινική πράξη, στους επιστήμονες υγειονομικούς και επαγγελματίες υγείας σ' όλη την Ελλάδα με πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές (π.χ. άρθρα, βιβλία) και σε εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων απαραίτητες για την κλινική πράξη. Αυτό θα μπορούσε να γίνει πράξη μέσα από μια **Ενιαία Ψηφιακή Πύλη**, όπου θα συγκεντρωθούν χρήσιμα βιβλιογραφικά εργαλεία, όπως για παράδειγμα ηλεκτρονικά βιβλία, βάσεις δεδομένων, πρόσφατες κατευθυντήριες οδηγίες για κάθε ειδικότητα, ακόμα και επιλογή διεθνούς και ελληνικής αρθρογραφίας κ.α.
- Υπηρεσίες **εκλαϊκευμένης επιστημονικής πληροφορίας** σε συνεργασία με τις διεθνείς και ελληνικές επιστημονικές εταιρίες (πχ videos και δελτία πληροφοριών σε ασθενείς κατά το πρότυπο του NHS της Μ. Βρετανίας ή της

MedlinePlus της NLM των ΗΠΑ) ιδιαίτερα χρήσιμες κατά την περίοδο της Πανδημίας.

- Δημιουργία **Ενιαίου Αποθετηρίου**, (ενταγμένο στην **Ψηφιακή Πύλη**) για όλα τα νοσηλευτικά ιδρύματα της χώρας, όπου θα γίνεται κατάθεση όλων των επιστημονικών δημοσιεύσεων, αρθρογραφίας, γκρίζας βιβλιογραφίας, βίντεο από εκπαιδευτικές δραστηριότητες των νοσοκομείων, φωτογραφίες σχετικού υλικού από εργαστήρια.

Εν κατακλείδι, οι Νοσοκομειακές Βιβλιοθήκες είναι ισχυρός σύμμαχος των επιστημόνων στον πόλεμο με τις ανθρώπινες ασθένειες και με την Πανδημία.

Το **Δίκτυο Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών** θα δώσει τη δυνατότητα **ισότιμης πρόσβασης** στην επιστημονική γνώση σ' όλους τους Υγειονομικούς της χώρας, καθιστώντας **ισότιμα** όλα τα Νοσηλευτικά Ιδρύματα απέναντι στις ερευνητικές και κλινικές δυνατότητες που απορρέουν από την έγκαιρη πρόσβαση στην έγκυρη επιστημονική ιατρική πληροφορία. Θα βοηθήσει την κλινική πράξη και την έρευνα με τη βιβλιογραφική υποστήριξή της, αλλά και με τη διάχυση των αποτελεσμάτων της, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό, στον **Ψηφιακό Μετασχηματισμό στην Υγεία** και τελικά, στην **Αναβάθμιση των Υπηρεσιών Υγείας**, ώστε τα νοσηλευτικά ιδρύματα να επιτύχουν τον στρατηγικό τους στόχο, την παροχή «Καλής Υγείας» στον Έλληνα πολίτη.